

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2019

Eindverslag van werfbegeleiding Tereos te Aalst (Oost-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 389

VERLEYSSEN AARON

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 389

Eindverslag van werfbegeleiding
Tereos te Aalst
(Oost-Vlaanderen).

VERLEYSEN AARON

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2019
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

Inleiding	- 5 -
Verslag van resultaten.....	- 6 -
1 Beschrijvend gedeelte	- 6 -
1.1 Administratieve gegevens	- 6 -
1.2 Archeologische voorkennis	- 10 -
1.3 De onderzoeksopdracht	- 11 -
1.3.1 Actualisering van onderzoeksvragen en -doelstellingen.....	- 11 -
1.3.2 De onderzoeksvragen en -doelstellingen	- 11 -
1.3.3 Randvoorwaarden	- 12 -
1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen	- 12 -
1.5 Werkwijze, verloop en actoren	- 12 -
2 Assessmentrapport.....	- 13 -
2.1 Methodiek	- 13 -
2.2 Resultaten.....	- 14 -
2.2.1 Assessment van vondsten	- 14 -
2.2.2 Assessment van stalen	- 14 -
2.2.3 Conservatie-assessment.....	- 14 -
2.2.4 Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren	- 14 -
2.2.5 Assessment van de archeologische site in zijn geheel	- 14 -
2.3 Voorstel voor wetenschappelijk onderzoek en conservatie	- 14 -
3 Interpretatie van de archeologische site.....	- 16 -
3.1 Het kader van de archeologische site	- 16 -
3.1.1 De landschappelijke en aardkundige situering	- 16 -
3.1.2 Historische situering.....	- 22 -
3.1.2.1 Algemene historische situering	- 22 -
3.1.2.2 Ontwikkeling Tereos Syral	- 26 -
3.1.3 Archeologische situering	- 33 -
3.2 Bodemopbouw en gaafheid	- 35 -
3.3 Beschrijving archeologische site.....	- 38 -
3.4 De archeologische vondsten	- 40 -
3.5 Datering en interpretatie van de archeologische site	- 40 -
3.6 Synthese	- 41 -
4 Onderzoeksvragen.....	- 41 -
5 Samenvatting.....	- 42 -

6	Bibliografie.....	- 43 -
7	Lijst van figuren	- 45 -
8	Fotolijst.....	- 46 -

Inleiding

Voorliggend verslag behandelt de resultaten van de archeologische werfbegeleiding die uitgevoerd werd naar aanleiding van een sloop van de bestaande bebouwing met tot doel een nieuwbouw op te richten dat zal gebruikt worden voor de installatie van een glutendroger en onderhoudsatelier. Deze archeologienota werd opgemaakt in november 2017 door Van Wetter S. en Janssens D. en omvatte enkel een bureauonderzoek. Deze archeologienota die ID 2017J360 meekreeg, werd door Onroerend Erfgoed bekrachtigd zonder voorwaarden.

Gezien het op basis van de resultaten van het bureauonderzoek niet mogelijk was om de aan- of afwezigheid van archeologische waarden in het onderzoeksgebied aan te tonen, en het onderzoek uitwees dat het terrein over een potentieel waardevol archeologisch bodemarchief beschikte, drong een vervolgonderzoek zich op. Omwille van de aard van de werken en het juridisch kader, was het echter niet mogelijk om verder vooronderzoek uit te voeren voor de aanvang van de werken, noch om het onderzoeksgebied volwaardig archeologisch op te graven. Daarom werd er voor een werfbegeleiding geopteerd.

Een werfbegeleiding is een bijzondere vorm van de archeologische opgraving. De werfbegeleiding heeft als doel om het archeologisch bodemarchief maximaal te registreren en te onderzoeken, daar waar een volwaardige archeologische opgraving niet mogelijk of opportuun is. Het doel van een werfbegeleiding is bijgevolg gelijk aan dat van een archeologische opgraving zoals beschreven in hoofdstuk 19 van de CGP.

Deze werfbegeleiding werd uitgevoerd tussen 29 mei 2018 en 31 juli 2018. Nadien werd een niet-gepubliceerd archeologierapport ingediend. De eindresultaten van de werfbegeleiding worden in dit eindverslag besproken.

Verslag van resultaten

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2018E173
ID archeologienota	2017J360
Site	Aalst – Tereos
Projectsigle ADEDE	AAL-TER
Ligging	Burchtstraat 10, Tereos (Syral) site 9300 Aalst
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 127208,730m Y: 180918,906m Punt 2 (ZW): X: 127175, 552m Y: 180896,205m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Aalst, 1 ^{ste} afdeling, Sectie A, nrs. 541, 542, 405, 892, 893, 894, 895, 569 Zie plannummer 3
Aard van de vervolgwerven	Werfbegeleiding
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattrysse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Verleysen A, 2018, Eindverslag Tereos te Aalst (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 335, Gent.
Grootte projectgebied	675m ²
Periode uitvoering	29 mei 2018 – 31 juli 2018
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Eindverslag; werfbegeleiding

Verstoorde zones	Zie plannr. 4
------------------	---------------

AALST - BURCHTSTRAAT

Alle sporen plan (GRB)

2018E173

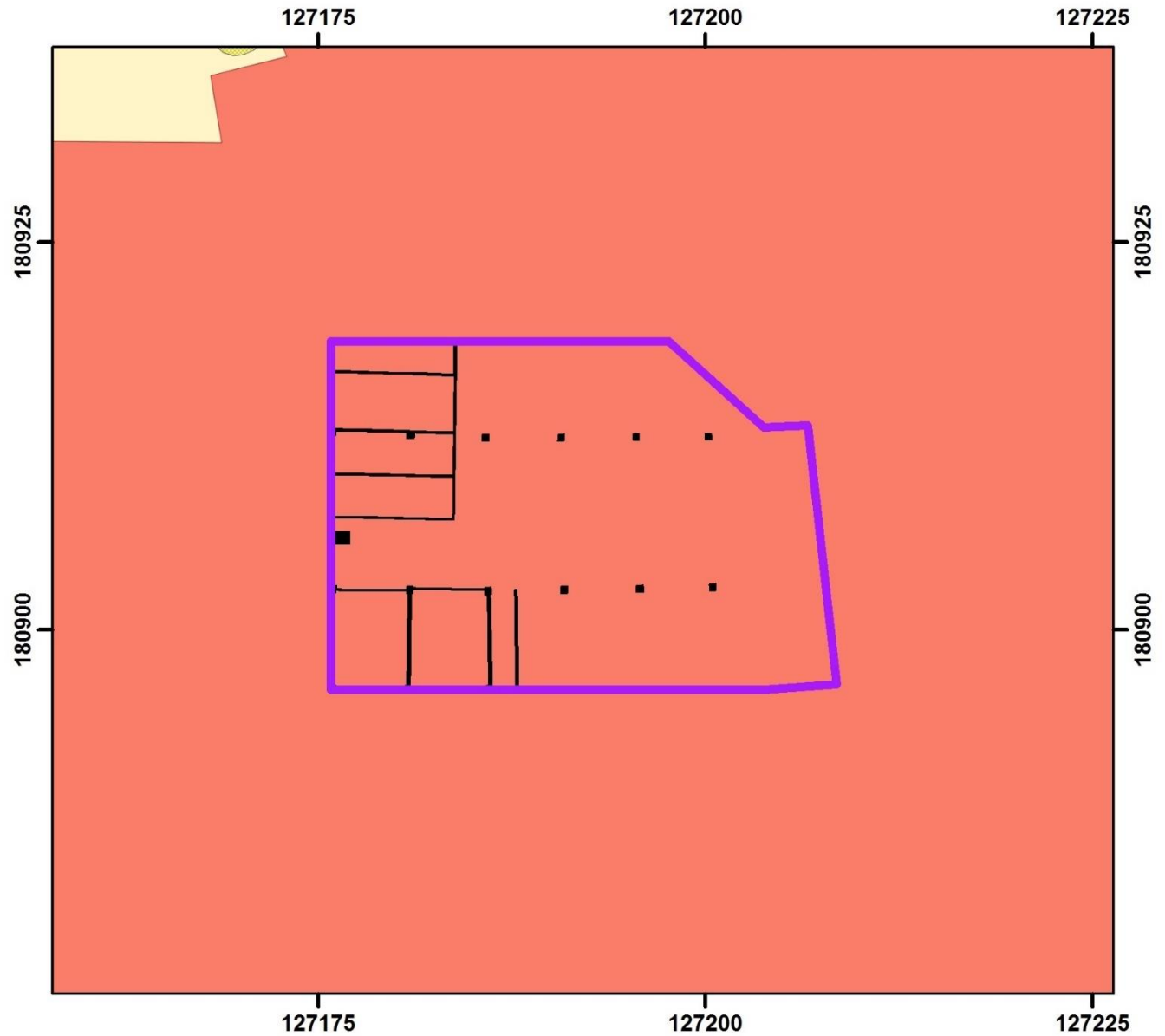
© AGIV

Legende

- Projectgebied
- Verstoring

Meter

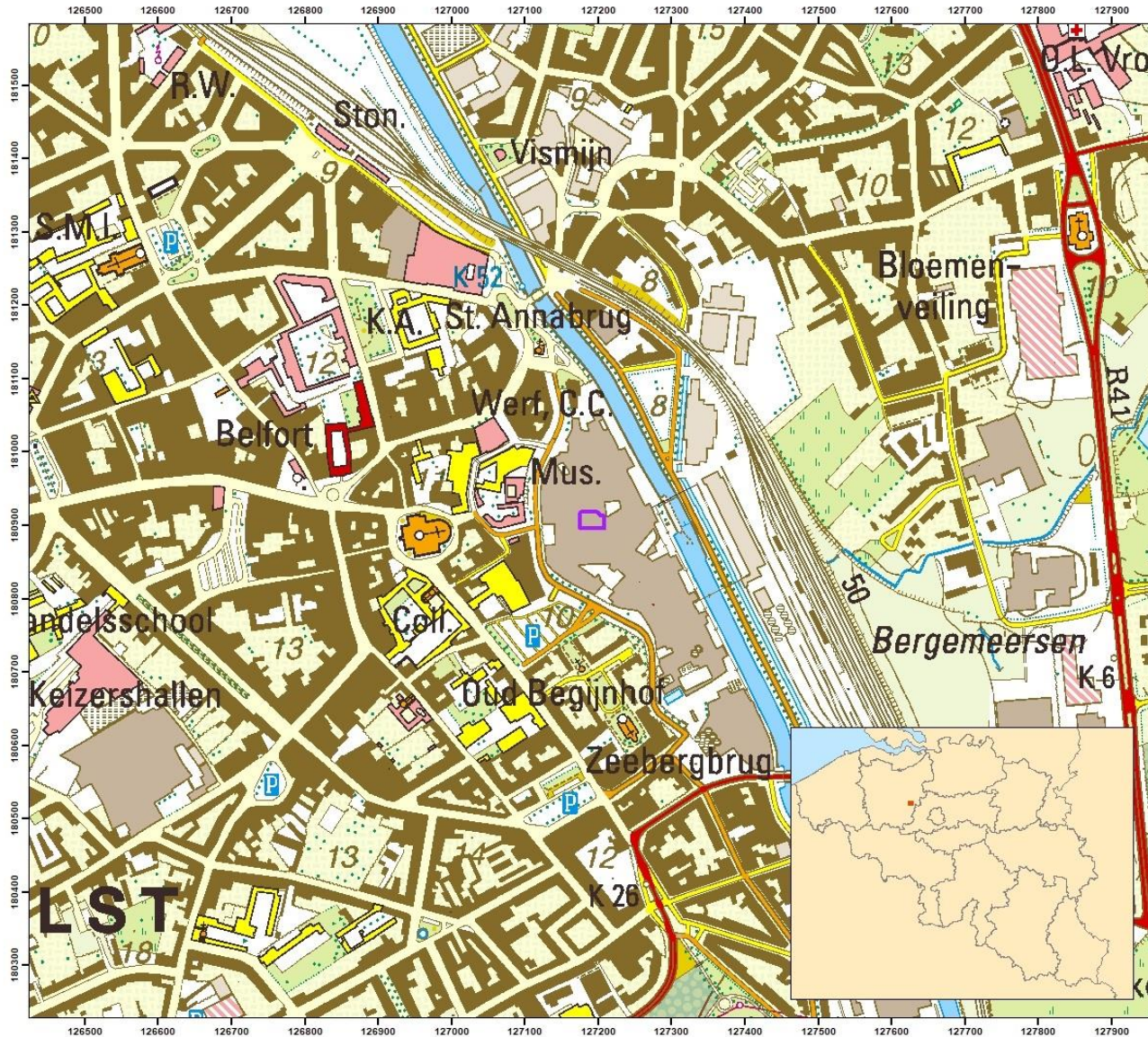
AALST - BURCHTSTRAAT

Plannr. 1
Topografische kaart

© AGV

Legende

 Projectgebied

1.2 Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Het bureauonderzoek formuleerde een hoog potentieel voor het onderzoeksgebied. Op basis van de historische kaarten blijkt dat het onderzoeksgebied gelegen is aan de grens van de enige bebouwing die zich binnen de alluviale vlakte voor doet. Verscheidene kaarten schetsen eveneens bebouwing in het westelijke deel van het onderzoeksgebied, waarbij de kaart van Sanderus heel specifieke herenhuizen weergeeft. Daarnaast bevond zich in de onmiddellijke nabijheid van de Heren van Aalst. Het dempen van de oude Dender ten westen en het rechte trekken ervan ten oosten, in de 2^e helft van de 19^e eeuw vormen een einde van het constante evolutie die zich hier sinds de 16^e eeuw afspeelde. Op basis van die evolutie kan men verwachten dat binnen de contouren van het onderzoeksgebied een complexe stratigrafie aanwezig is.

Vanaf de 2^e helft van de 19^e eeuw vormde zich op deze terreinen de glucosefabriek, vandaag gekend onder de naam Tereos – Syral. Met enige voorzichtigheid kunnen minimum 3 bouwfases vermoed worden: een eerste zoals vastgesteld op de kaart van Ferraris, met grote gelijkenissen op o.a. de Popp-kaart en de Atlas der Buurtwegen; de tweede rond de eeuwwisseling zoals zichtbaar op de topografische kaart uit 1909; de derde, zijnde de huidige bebouwde fase. De huidige bebouwing maakte deel uit van een atelierruimte.

De analyse van de gebruikte historische kaarten geeft aan dat het onderzoeksgebied vermoedelijk een complexe verticale stratigrafie kent. Afgaande op de geraadpleegde historische kaarten, kan bebouwing vermoed worden reeds vanaf de 18e eeuw. Voorafgaande periodes zijn hierover minder duidelijk, oa. De kaart van Sanderus lijkt het gebied weer te geven binnen kleine percelen in de onmiddellijke nabijheid van bebouwing en het kasteel/motte van de Heeren van Aalst. Volgend op de eerste waargenomen bebouwing kunnen verschillende opeenvolgende bouwfases vastgesteld worden. Met enige voorzichtigheid kunnen minimum 3 bouwfases vermoed worden, een eerste zoals vastgesteld op de kaart van Ferraris met grote gelijkenissen op o.a. De Popp kaart en de Atlas der Buurtwegen. Een tweede rond de eeuwwisseling zoals zichtbaar op de topografische kaart uit 1909 en de derde, huidige fase. Mogelijke (m)eerdere fases kunnen niet uitgesloten worden.

1.3 De onderzoeksoopdracht

1.3.1 Actualisering van onderzoeksvragen en -doelstellingen

De onderzoeksvragen- en doelstellingen zoals geformuleerd in archeologienota met ID 5834 voldoen nog steeds voor de resultaten.

1.3.2 De onderzoeksvragen en -doelstellingen

Gezien het bureauonderzoek van archeologienota ID 5834 uitwees dat het terrein over een potentieel waardevol archeologisch bodemarchief beschikte, werd een vervolgonderzoek aangeraden. Omwille van de aard van de werken en het juridisch kader was het niet mogelijk om verder vooronderzoek uit te voeren voor de aanvang van de werken, noch om het onderzoeksgebied volwaardig archeologisch op te graven. Bijgevolg werd een werfbegeleiding geadviseerd.

Werbbegeleiding is een bijzondere vorm van archeologische opgraving. Ze is daardoor onderworpen aan dezelfde decretale bepalingen als de opgraving. De werfbegeleiding heeft als doel om het archeologische bodemarchief maximaal te registreren en te onderzoeken, daar waar een volwaardige archeologische opgraving niet mogelijk of opportuun is. Het doel van een werfbegeleiding is bijgevolg gelijk aan dat van een archeologische opgraving en kan als volgt omschreven worden:

1. Een beeld vormen van de globale stratigrafische opbouw op het terrein.
2. De voornaamste vondsten, archeologische structuren, spoorcategorieën, spoorcombinaties en individuele sporen registreren.
3. Een inschatting maken van de aard en de hoeveelheid van de vondsten.
4. Vaststellen wat er qua verder onderzoek moet gebeuren op het ingezamelde archeologisch ensemble.
5. Inzicht verkrijgen in de archeologische site, met name de datering, ruimtelijke indeling en interpretatie.
6. Een inschatting maken van de interpretatie van de aard en mogelijke betekenis van de archeologische site, onder meer in confrontatie met de op voorhand geformuleerde vraagstellingen en verwachtingen.

Volgende onderzoeksvragen dienen in het kader van deze werfbegeleiding beantwoord te worden:

- Zijn er restanten aanwezig die getuigen van de nabijgelegen motte/burcht?
- Zijn er restanten aanwezig behorende tot artisanale activiteiten gelieerd aan het gebruik van deze motte?
- Zijn er resten aanwezig van voorgaande bebouwing?

- Is er een complexe verticale stratigrafie? Wat is de afbakening in 4 dimensies?
- Waaruit bestaan deze resten?
- Wat is hun exacte ligging, opbouw en bewaringstoestand?
- Zijn er opvallende bouwkundige kenmerken?

1.3.3 Randvoorwaarden

N.v.t.

1.4 Beschrijving van de geplande bodemingrepen

De geplande werken houden een sloop in van de bestaande bebouwing, evenals de oude betonnen vloerplaat. De oude funderingen zullen, waar nodig, volledig verwijderd worden. Een nieuwe fundering wordt geplaatst door middel van funderingspalen, die omwille van de natte, weinig draagkrachtige ondergrond, zullen aangelegd worden tot een diepte van 16m. De funderingspalen, 30 in totaal, worden onder het maaiveld verbonden met betonnen balken, op een diepte van ca. 1.5m. Er wordt een bouwput aangelegd, maar omwille van de hoge grondwatertafel wordt voorafgaand grondbemaling gestoken.

De nieuwbouw wordt opgericht uit een combinatie van beton en staal waarin een gedeelte zal gebruikt worden voor de installatie van een nieuwe glutendroger en een gedeelte als onderhoudsatelier voor de fabriek.

1.5 Werkwijze, verloop en actoren

Voorafgaand aan het onderzoek werd via het archeologieportaal bij het Agentschap Onroerend Erfgoed een melding van de aanvang van het onderzoek ingediend.

De werfbegeleiding werd uitgevoerd van 29 mei 2018 tot en met 31 juli 2018 door veldwerkleider Simon Claeys (ADEDE bvba), bijgestaan door assistent archeoloog Aaron Verleysen, David Janssens & Sebastien Van Wetter. Er was een conservator ter beschikking, maar door de afwezigheid van vondsten werd deze niet geconsulteerd. De graafwerken werden uitgevoerd door de aannemer van de werken.

De werfbegeleiding gebeurde over een deel (446m²) van het projectgebied (657m²).

In het Programma van Maatregelen (2018E173) wordt voorgesteld de uitgravingen in de zone te begeleiden aan de hand van werfbegeleiding. De te onderzoeken zone heeft een oppervlakte van circa

675m². Tijdens de werfbegeleiding is een archeoloog (-veldwerkleider) aanwezig tijdens de uitgraven en/of tot afdoende duidelijk is dat geen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn en/of tot alle aangetroffen archeologische resten zijn opgegraven.

De keuze voor begeleiding van de werken schuilt in het feit dat de stabiliteit van de aanpalende gebouwen in samenhang met de hoge grondwatertafel een grote voorzichtigheid gebiedt (conform hoofdstuk 19, artikel 3 van de CGP). Er wordt uitdrukkelijk opgelegd dat tijdens deze begeleiding van de werken deze afgraving gebeurt onder toezicht en leiding van een erkend archeoloog. De erkende archeoloog begeleidt met andere woorden de werken vanaf het huidig maaiveld. Hierbij dienen alle aangetroffen sporen gedocumenteerd en onderzocht te worden conform de Code van Goede Praktijk. Hierbij wordt getracht zo maximaal mogelijk de technieken van een archeologische opgraving te benaderen.

Tijdens de werfbegeleiding werd eerst de vloerplaat verwijderd op het onderzoeksgebied, waarna er een laagsgewijze afgraving plaats vond. De funderingspijlers werden pas verwijderd nadat het volledige opgravingsvlak aangelegd was. In totaliteit werden drie profielputten geplaatst, aan de noordelijke, westelijke en zuidelijke zijde van het projectgebied. De diepte van het aangelegde opgravingsvlak varieerde tussen de 80 en 100cm ten opzichte van het huidige maaiveld. Enkel in de zuidwestelijke hoek werd lokaal dieper gegaan, gezien zich hier reeds een kuil bevond. Het aangelegde vlak van de werkzone werd maximaal als mogelijk opgeschoond, alsook de profielen om nadien geregistreerd te worden. Staalnames werden niet genomen.

Afwijking op het Programma van Maatregelen (ID 2017J360)

- Niet het volledige projectgebied werd onderzocht aan de hand van werfbegeleiding. In totaliteit werd 446m² onderzocht, gezien niet over het volledige projectgebied bodemingrepen plaatsvonden die dieper reikten dan het niveau van het maaiveld. Deze zones werden gevrijwaard van een potentiële verstoring en werden bijgevolg niet onderzocht.

2 Assessmentrapport

2.1 Methodiek

Een assessment bij opgravingen is een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van de vondsten, stalen, sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren en de opgegraven archeologische site waar zij deel van uitmaakten.

Vanwege de afwezigheid van sporen en de afwezigheid van vondsten en stalen is geen specifieke methodologie vereist. Het assessment van de sporen/spoorcombinaties/structuren zal uitgevoerd worden volgens de bepalingen van hoofdstuk 22 uit de CGP.

2.2 Resultaten

2.2.1 Assessment van vondsten

Gezien er geen vondsten werden gedaan tijdens de werfbegeleiding is een assessment van deze categorie niet van toepassing.

2.2.2 Assessment van stalen

Aangezien er geen staalnames genomen werden is een assessment van deze categorie niet van toepassing. Het was tijdens de werfbegeleiding al duidelijk dat een staalname van lagen of structuren geen potentieel op kenniswinst inhield.

2.2.3 Conservatie-assessment

Aangezien er geen vondsten werden gedaan, was conservatie niet noodzakelijk

2.2.4 Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren

Er werden geen sporen, spoorcombinaties of archeologische structuren aangetroffen tijdens de werfbegeleiding. Volgende onderzoeksvragen kunnen bijgevolg ook niet beantwoord worden:

- Zijn er opvallende bouwkundige kenmerken?
- Wat is hun exacte ligging, opbouw en bewaringstoestand?
- Waaruit bestaan deze resten?
- Is er een complexe verticale stratigrafie? Wat is de afbakening in 4 dimensies?

2.2.5 Assessment van de archeologische site in zijn geheel

Gezien het ontbreken van sporen zal de volledige site verder behandeld worden en is een assessment overbodig.

2.3 Voorstel voor wetenschappelijk onderzoek en conservatie

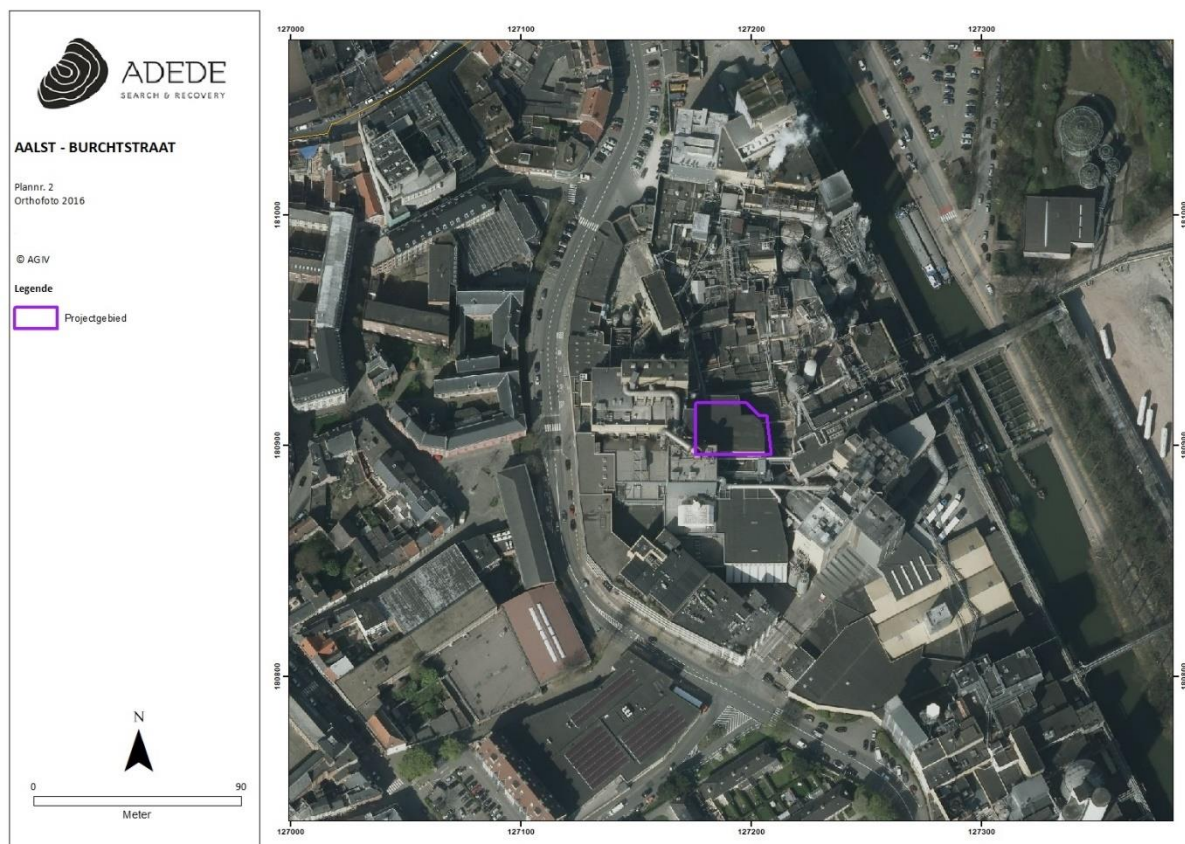
Verder wetenschappelijk onderzoek of conservatie zijn niet van toepassing.

3 Interpretatie van de archeologische site

3.1 Het kader van de archeologische site

3.1.1 De landschappelijke en aardkundige situering

Het onderzoeksterrein heeft een oppervlakte van 675m² en is kadastraal gekend als afdeling 1, sectie A, 541, 542, 405, 892, 893, 894, 895, 569. Het terrein maakt onderdeel uit van het bedrijventerrein van Tereos Starch & Sweeteners (Syral Belgium NV). Op de locatie van de geplande werken bevond zich een gebouw waarbinnen een atelier en burelen zijn ingericht. Hierbinnen bevinden zich tevens de onderhoudsmachines benodigd voor de fabriek.

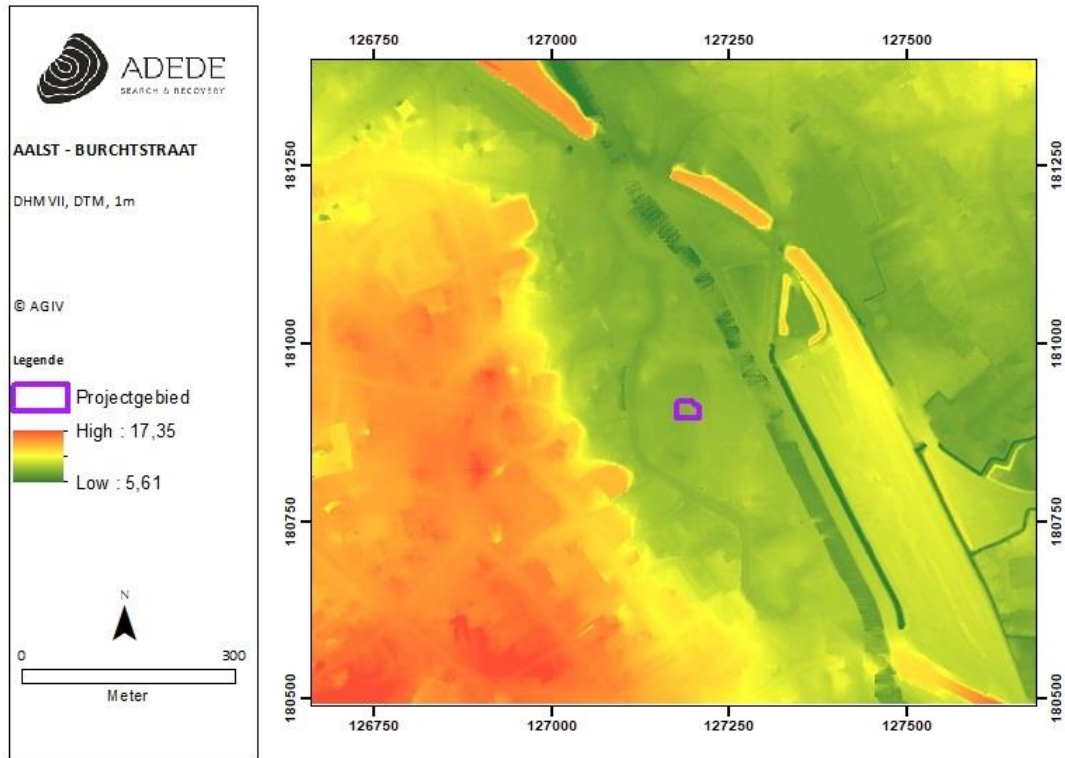

Figuur 1. Situering van het projectgebied op orthofoto 2017

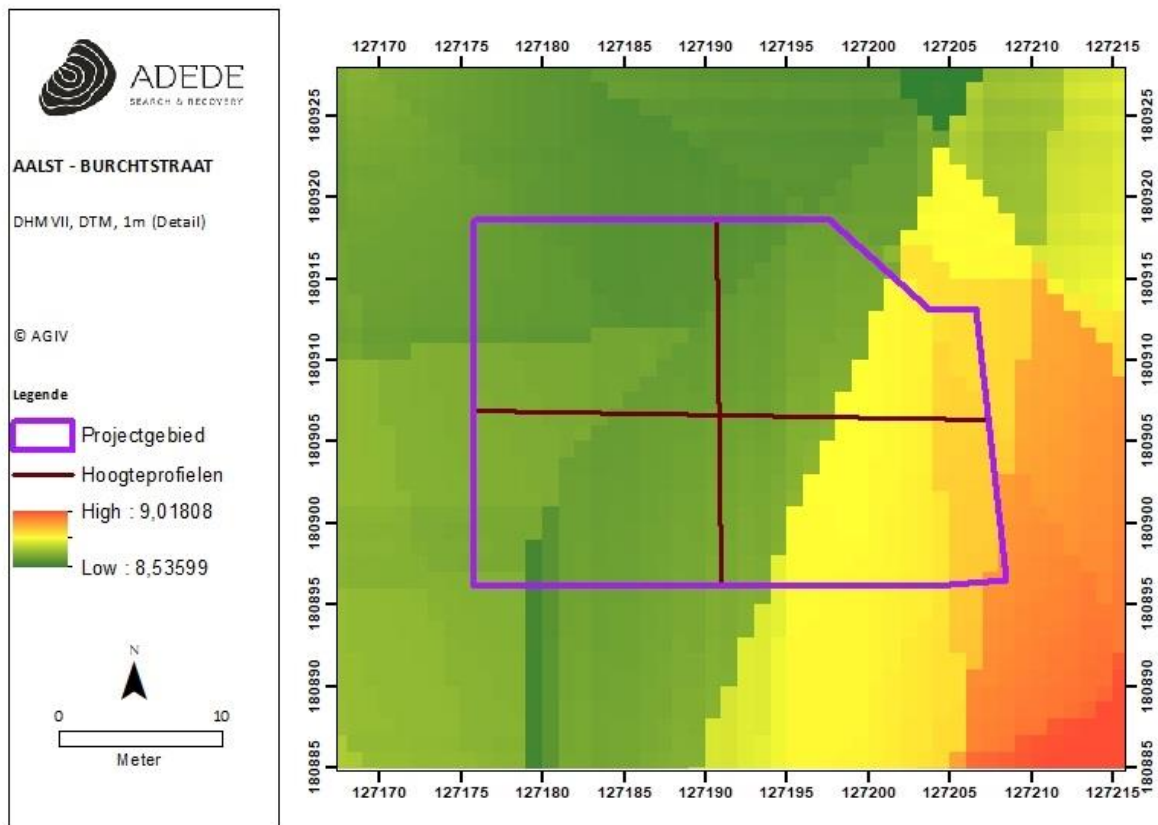
Het onderzoeksterrein bevindt zich in het Denderbekken, meer specifiek het deelbekken Middendender. Het centrum van Aalst is gelegen in het deelbekken van Vondelbeek.

Op het Digitaal Hoogtemodel wordt duidelijk dat het onderzoeksgebied en de iets ruimere omgeving een gemiddelde hoogte heeft van 8.6 meter en zo goed als geen hoogteverschillen kent wat laat vermoeden dat het voorafgaand genivelleerd werd. Deze nivellering valt eveneens af te leiden uit het hoogteprofiel.

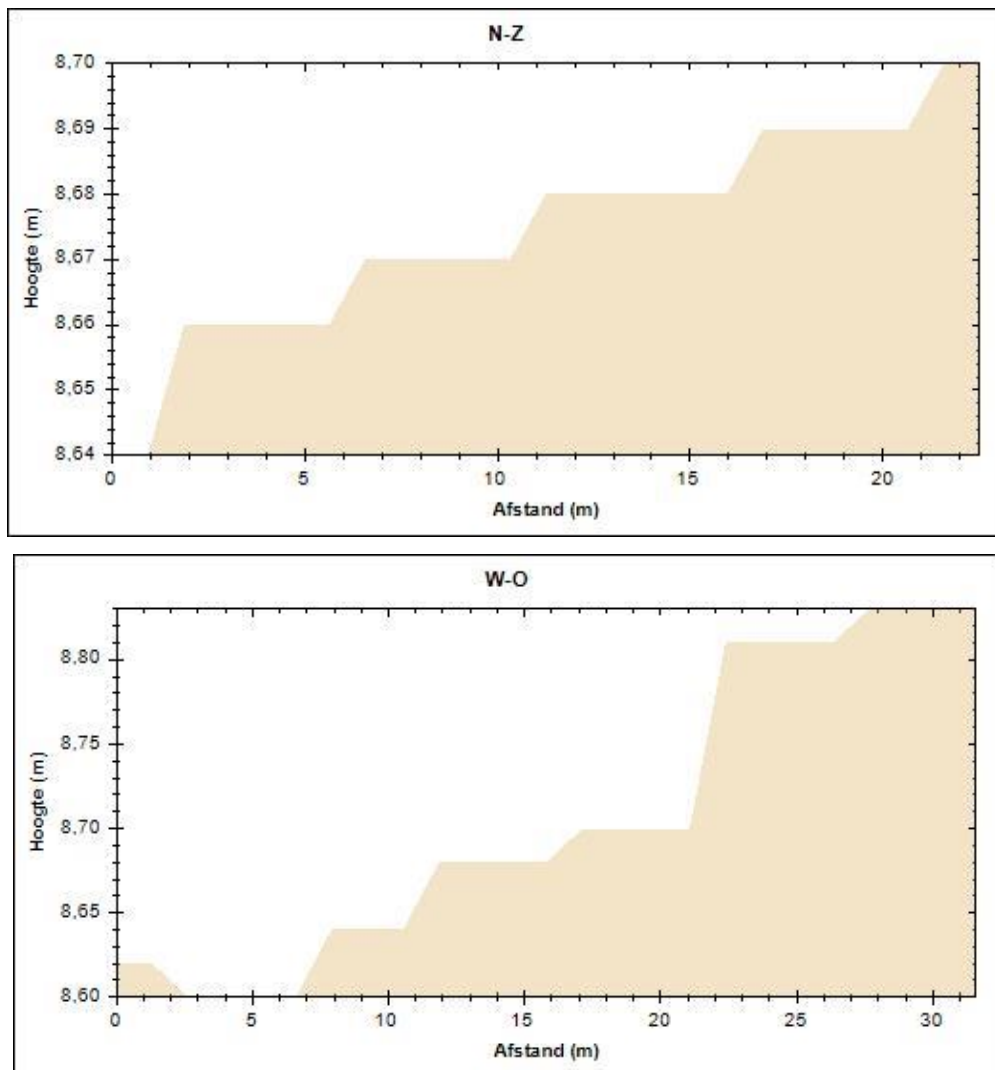
Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen het Lid van Aalbeke, dat deel uitmaakt van de Formatie van Kortrijk. Deze formatie dagzoomt in het noorden van Henegouwen en het zuiden van West- en Oost-Vlaanderen. De formatie bestaat uit door de zee afgezette (mariene) kleilagen uit het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, ca. 52 miljoen jaar oud). De Formatie van Kortrijk bestaat voornamelijk uit klei, soms zandig of siltig. Soms komen fossielen of bioturbatie voor. Het projectgebied maakt meer specifiek deel uit van het Lid van Aalbeke, wat bijna uitsluitend uit een zeer fijne siltige klei bestaand zonder enige zandfractie. Het betreft hier specifiek donkergrijze tot blauwe klei die glimmers kan bevatten. Op Quartair geologisch vlak situeert de site zich binnen Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen die ovenop de Pleistocene sequentie aanwezig zijn. De afzettingen in het studiegebied behoren tot **type 3a**. Het gaat om fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Deze sedimenten worden gevolgd door eolische afzettingen (zand tot silt) van het Laat-Pleistoceen, mogelijks Vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het quartair. Tenslotte komen nogmaals fluviatiele afzettingen voor, zowel organochemisch en perimarien, daterend van het Holoceen of mogelijks Tardiglaciaal. Op de bodemtypekaart is te zien dat het projectgebied volledig binnen een zone gedefinieerd als '**OB**' valt. Dit zijn kunstmatige gronden waarbij het originele bodemprofiel door ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd is. In dit geval betreft het een bodem in bebouwde zone. Op de potentiële bodemerosiekaart per perceel is geen informatie voorhanden in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied. Ook binnen de wijde omgeving zijn er niet voldoende gegevens voorhanden om een uitspraak te kunnen doen over de potentiële Bodemerosie binnen het plangebied. Het onderzoeksgebied is benoemd als zijnde van erosiegevoeligheid klasse 3 op onderstaande erosiegevoeligheidskaart, wat wil zeggen dat het **medium erosiegevoelig** is. Het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied wordt op basis van het bodemgebruiksbestand (opname 2001) gedefinieerd als "andere bebouwing". Dit houdt in dat het grootste deel van het onderzoeksgebied bedekt is door structuren zoals gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en stukken open bodem.

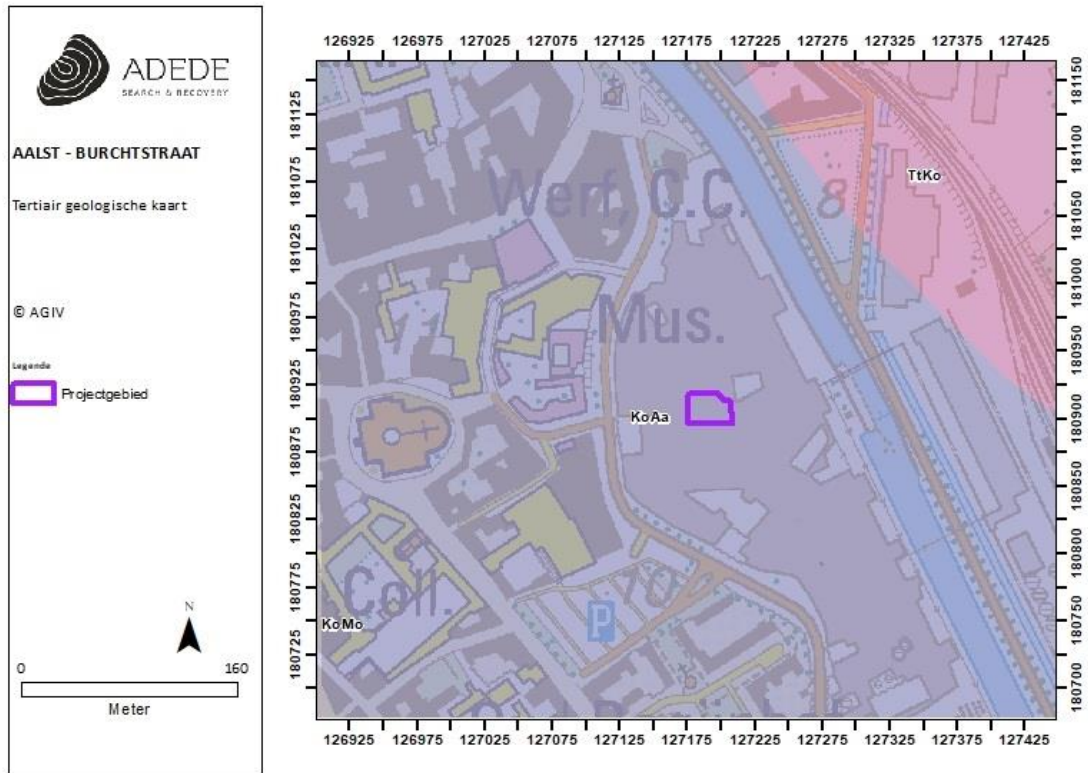
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 3. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

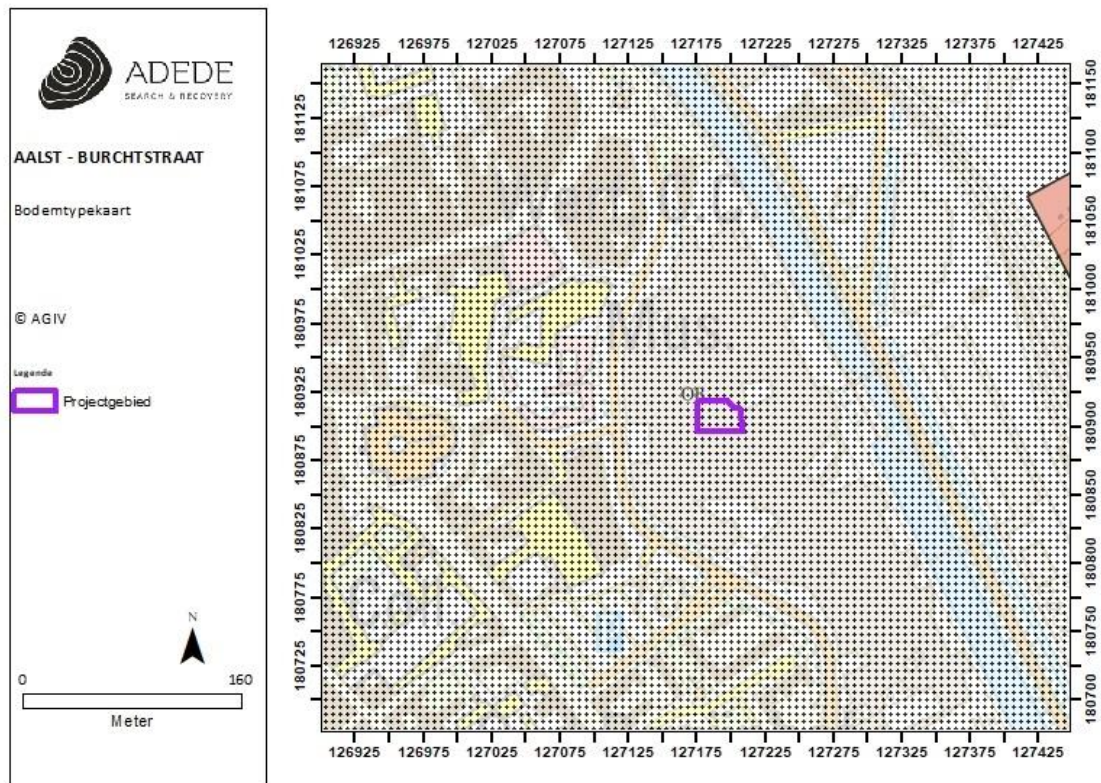
Figuur 4. Hoogteprofielen van het projectgebied.

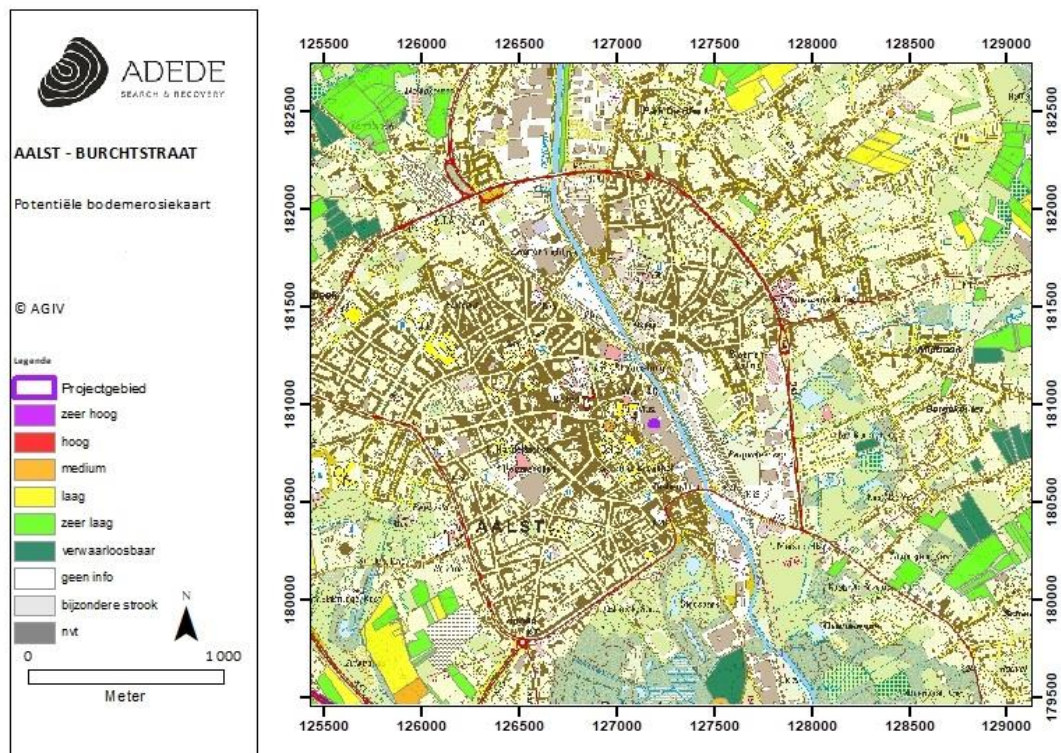
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

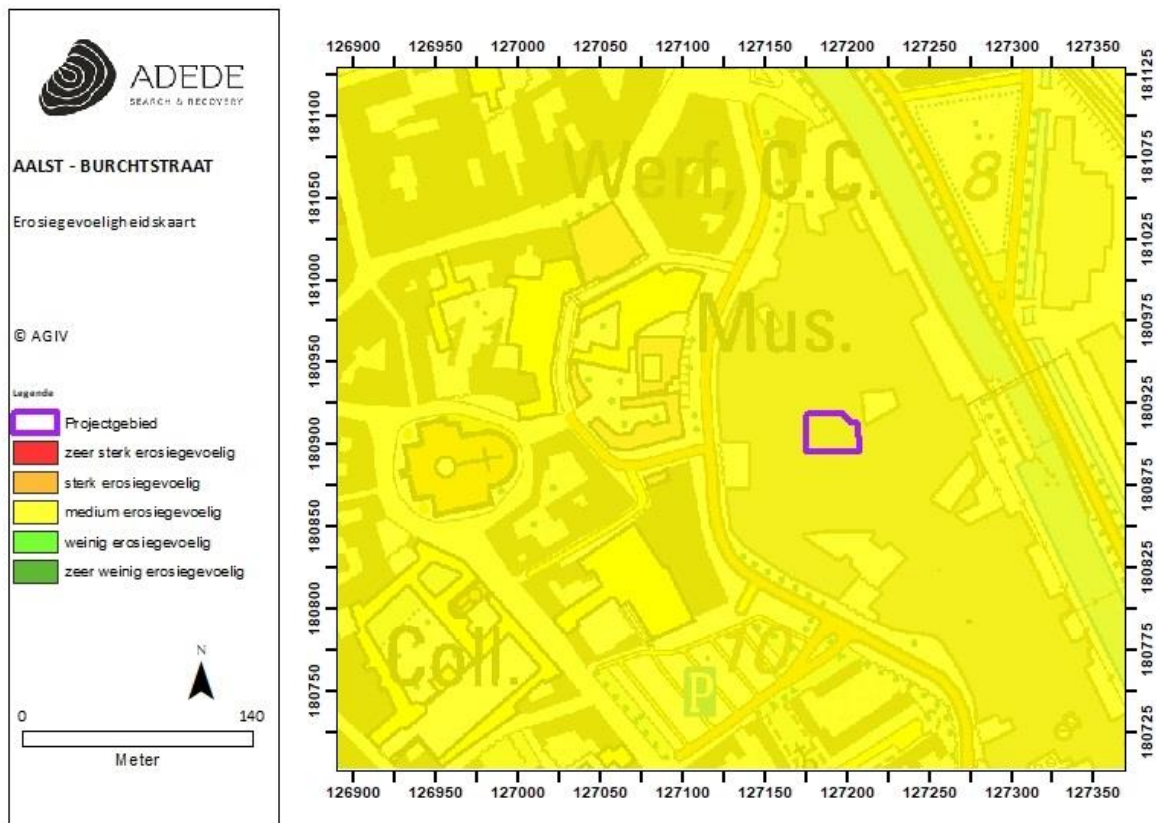
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

Figuur 9. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.1.2 Historische situering

3.1.2.1 Algemene historische situering

Het centrum van Aalst situeert zich op de linkeroever van de Dender, daar waar de zandleemstreek overgaat in de leemstreek. De middeleeuwse stad ontwikkelde zich op de plaats waar een noordoostelijke uitloper van een leemrug een talud vormt met het Denderalluvium. De rivierbedding ligt hier heel dicht bij de leemrug en het zou dus heel goed kunnen dat hier al van oudsher een belangrijke oversteekplaats aanwezig was. De favorabele topografische en bodemkundige aard van het gebied – hoger gelegen, goed gedraineerde fertile leemgrond en diep ingesneden beekdalen – moet echter ook in de prehistorie al een pullfactor geweest zijn. Tal van toponiemen in de regio zijn van pregermaanse oorsprong en zijn dus een extra indicatie voor de ouderdom van de bewoning in de streek. De naam Aalst zelf is terug te voeren tot het Belgische ‘alkustom’ (gegermaniseerde vorm ‘alhusta’), hetgeen een afleiding is van het Belgische ‘alkos’ wat heiligdom zou beteken. Meerdere archeologische onderzoeken, zowel in het centrum van Aalst zelf als in de ruimere regio, lijken dit beeld

te bevestigen. Verscheidene sporen en artefacten uit verschillende pre-Germaanse periodes werden geattesteerd en dus wordt aangenomen dat de Aalsterse regio sinds het laatneolithicum een min of meer continue bewoning heeft gekend doorheen de verschillende periodes.¹

De start van de nederzetting Aalst kan teruggevoerd worden tot het Zelhof, een Karolingisch bedrijfstype, dat gesticht is tussen 750 en 800. De groei van deze eerste invloedrijke prestedelijke kern aan de Dender werd gestimuleerd door de nieuwe landweg Keulen-Brugge. Eind 9^e eeuw waren vele landbouwgronden rond Aalst in handen van het kapittel van Kamerijk en de abdij van Lobbes.² De naam Aalst komt voor het eerst voor in 868 in eigendomslijsten van eerdergenoemde abdij.³ In 879 werden alle nederzettingenstructuren verwoest door de Noormannen. Het Zelhof werd herbouwd maar zal zijn centrale rol verliezen aan de burcht en de parochiekerk. Deze burcht was midden 11^e eeuw opgericht door de graaf van Vlaanderen tussen de Dender en de Oude Dender. Aalst vormde een grensnederzetting nadat graaf Boudewijn I dit deel van de Brabantgouw had veroverd. Aan de Werf ontstond hierdoor een bloeiende handelseconomie. De kern breidde zich hierdoor uit naar het westen, naar de huidige Grote Markt waarop verschillende oude straten uitkwamen. Begin 12^e eeuw was het gebied omweld met verschillende stadspoorten. Aalst werd een stad in 1164 en hoofdplaats van de heerlijkheid van de graven van Aalst.⁴ De agglomeratie vertoonde aan het begin van de 13de eeuw een driehoekige vorm, waarvan de basislijn gevormd werd door de Dender en de huidige Onderwijsstraat. De twee basishoeken werden gevormd door de Werf en de Academieplaats en de bovenhoek lag in de nabijheid van de Grote Markt. In de 14de eeuw toont de stad een radiaalconcentrisch stratenpatroon rondom de Grote Markt en een behoorlijke versterking bestaande uit de Hoog-, Capucienen- en Sterrevesten en een ringmuur met 25 torens en 6 poorten. Dit concentrisch stratenpatroon wordt heel herkenbaar weergegeven op de kaart van Deventer uit de 16de eeuw (cf. infra). De stadsvesten zijn zichtbaar op een kaart van Lodovici Guicciardini uit 1582. Het projectgebied bevindt zich links buiten de kaart.

¹ DE GROOTE K. 2013: *De stadswording van Aalst. Of hoe een Merovingische nederzetting uitgroeide tot een laatmiddeleeuwse stad*, M&L 32(1), jan.-feb. 2013, 4-32.

² http://www.thesis.net/aalst_mobiliteit/aalst_mobiliteit_hfst_1.htm

³ <http://www.aalst.be/default.asp?siteid=15&rubriekid=1092&artikelid=7329>

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120309>

Figuur 10. Stadsplattegrond van Aalst met zicht op de versterkingen⁵.

Aalst had zwaar te lijden tijdens het Spaans bewind, vooral door oorlogsgeweld. Zo werd de stad op 25 juli 1576 veroverd door Spaanse muitende troepen: via de Dender slaagden ze erin de stad binnen te dringen. Voor de kanalisatie had de Dender immers een erg kronkelend verloop. In de zomer was het waterpeil zo laag dat men met opgestroopte broekspijpen de overkant kon bereiken.⁶ Deze *Plundering van Aalst* maakt deel uit van de Tachtigjarige Oorlog⁷ en wordt weergegeven op een stadsplattegrond van Aalst die werd opgemaakt door Frans Hogenberg.

⁵ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/86/Plattegrond_Aalst_Guicciardini_1581.jpg

⁶ <http://www.dender.be/thema/historiek/een-rivier-met-een-geschiedenis>

⁷ https://nl.wikipedia.org/wiki/Plundering_van_Aalst

Figuur 11. De Plundering van Aalst, door Frans Hogenberg⁸.

In 1667 werden de wallen ontmanteld door de Franse maarschalk Turenne. Vanaf de Oostenrijkse periode steeg de welvaart terug, onder meer door de opkomende industrialisatie. Dit laatste zorgde tevens voor een toenemende urbanisatie in de 19^e eeuw.⁹ Verder werd de baan Brussel-Aalst-Gent aangelegd en de Dender gekanaliseerd (in de 18de eeuw). Toch kwam de echte industrialisatie in Aalst pas op gang vanaf 1856 dankzij de spoorlijn Brussel-Aalst-Gent. Nijverheden ontwikkelden zich in het centrum en langs de Dender en spoorlijn. De voornaamste nijverheid bleef textiel, onder meer breigoed, leder en schoenen. Vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw is deze nijverheid sterk verminderd en teruggedreven uit het centrum naar nieuwe industrieparken.¹⁰

⁸ https://nl.wikipedia.org/wiki/Plundering_van_Aalst#/media/File:Aalst_1576.JPG

⁹ http://www.thesis.net/aalst_mobiliteit/aalst_mobiliteit_hfst_1.htm

¹⁰ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120309>

3.1.2.2 *Ontwikkeling Tereos Syral*

Beknopte historiek

De fabriek werd in 1873 door de broers Callebaut opgericht. In 1974 werd de Belgische onderneming omgedoopt in Amylum (zetmeel in het Latijn). In 2000 werd de Amylum Groep dan integraal eigendom van de Britse suiker- en zoetstoffenproducent Tate & Lyle. Ten slotte werd de fabriek in Aalst in 2007 door Syral overgenomen¹¹.

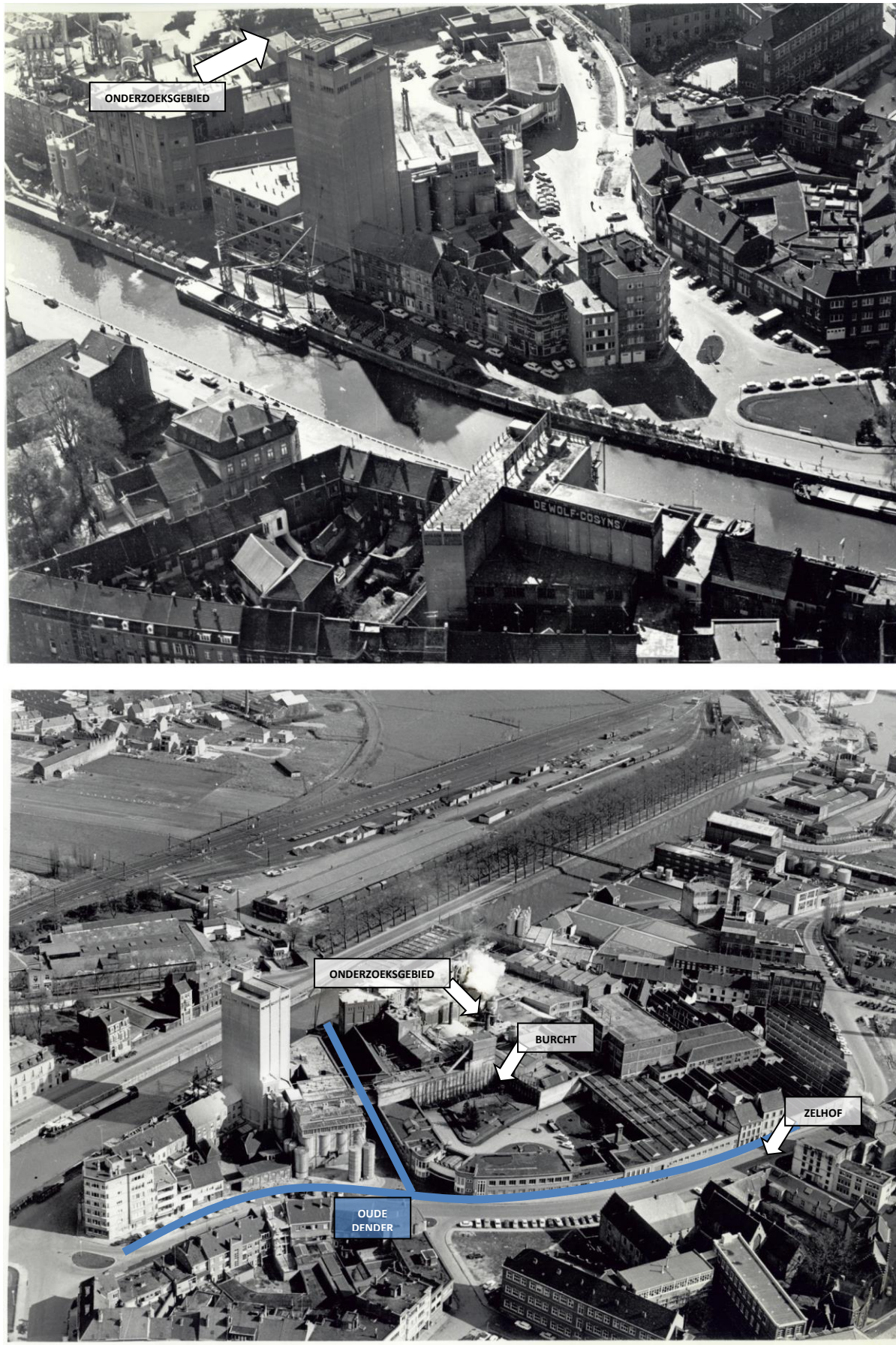
Na de uitvinding van glucose uit zetmeel door Ziedesundliedhof in 1838 ontstond de fabricage van glucose rond 1860 op industriële schaal. In de periode 1864 tot 1883 werden in Aalst een vijftal glucosefabrieken opgericht zodat Aalst de bakermat werd van de glucosefabricage in België. Glucose werd op dat ogenblik voornamelijk geproduceerd voor toepassingen in de brouwerijsector, ter vervanging van suiker. De Aalsterse gebroeders Callebaut, gekende hophandelaars en leveranciers van suiker hadden nauwe betrekking met de brouwerwereld en aanhoren dagelijks de klachten over hoge invoerrechten op suikerriet en de hoge accijsrechten op suikerbieten. De brouwerijen waren dan ook meer dan geïnteresseerd in glucose, een alternatieve goedkope suiker die geen smaakafwijkingen veroorzaakt. Het in 1874 piepjonge bedrijf Callebaut Frères et Lejeune. De jonge firma huurde aan de oude Dender aan de achterkant van het begijnhof enkele oude gebouwen waar hun elementaire apparatuur werd ondergebracht.

Callebaut, Frères en Lejeune hebben als doel het uitbaten van een fabriek van glucose, karamel en alles wat met deze producten verband hield¹².

Op historische foto's van de site is de laatste fase voorafgaand aan de huidige situatie zichtbaar. Hieruit blijkt duidelijk dat er binnen het projectgebied op dat moment bebouwing is vast te stellen. Op het eerste zicht gaat het om eenvoudige herenhuizen met meerdere verdiepingen. Foto 2 geeft een bird's eye view vanuit de tegengestelde richting en leent zich tot een projectie van de oude situatie met de eilandjes en de loop en zijtakken van de Dender.

¹¹ <http://www.tereos-starchsweeteners.com/en/contact/our-sites/aalst>

¹² DEPRYCK, J., 2015, pp.23

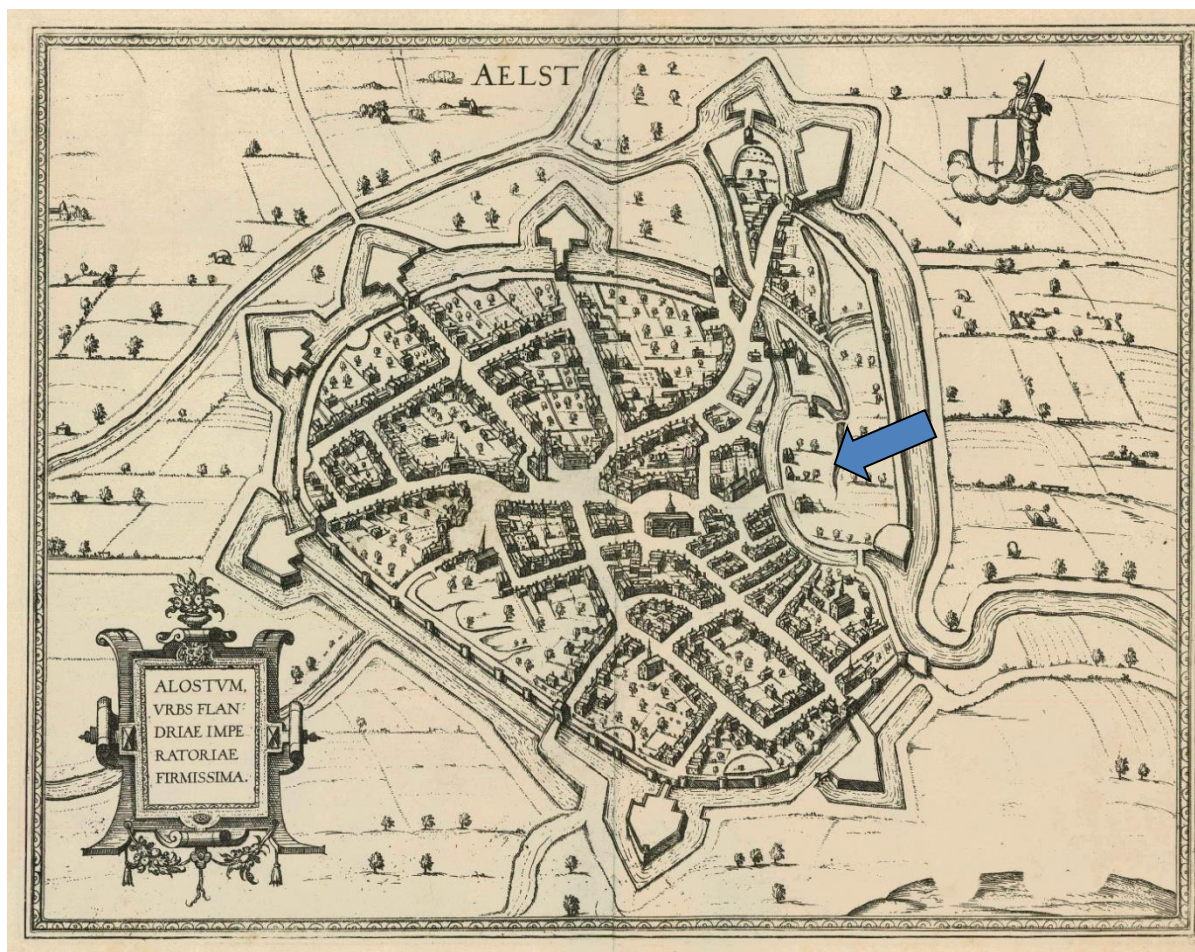
Figuur 12. Historische foto's

Historisch kaartmateriaal

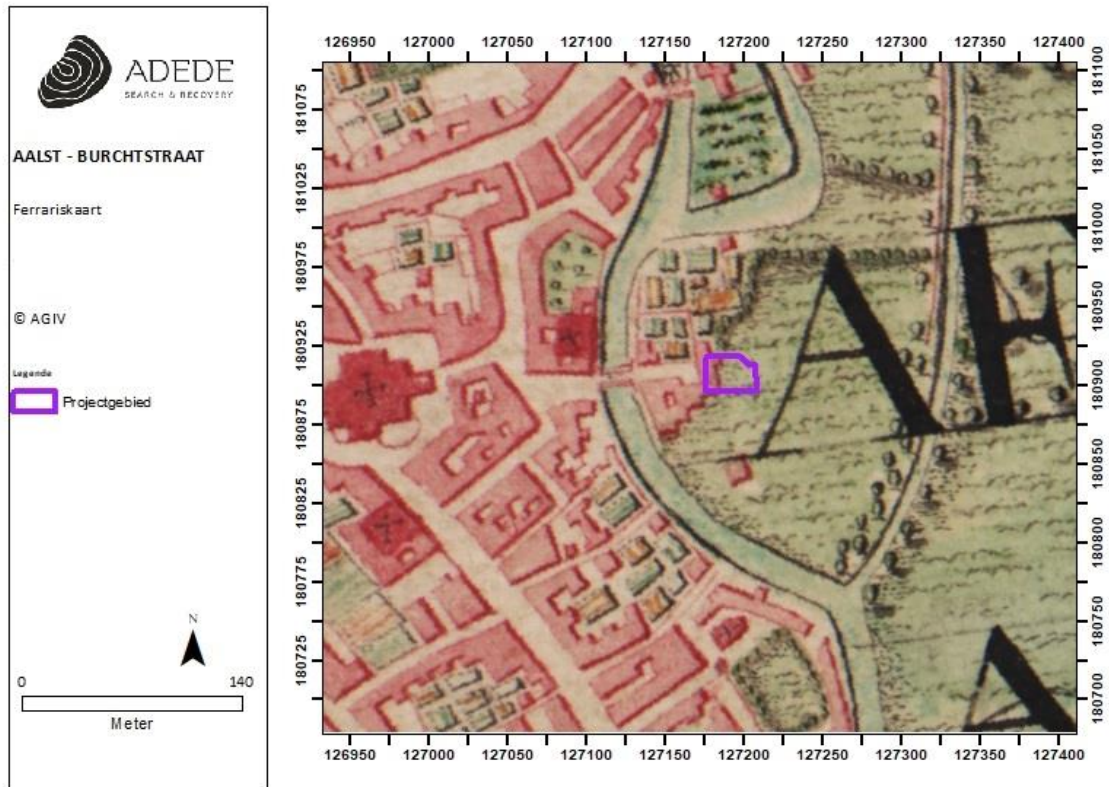
De oudst beschikbare kaart betreft die van Deventer (2^e helft 16^e eeuw), ze toont aan dat het projectgebied gelegen is binnen de stadsomwalling en ingesloten wordt door de Dender en een zijarm hiervan. . In de directe omgeving, ten noordwesten van de studiezaone is een ophoging zichtbaar waar ooit, o.a. volgens Koen De Groote, de volmiddeleeuwse motte zou gestaan hebben (infra).¹³ Eenzelfde beeld tekent zich af op de kaart van Sanderus (1641) Bebouwing ten noordwesten (Burcht) en ten zuidoosten van het plangebied, percelen erbinnen. De Sanderus-kaart toont in tegenstelling tot de vorige kaart wel duidelijk de locatie het mottekasteel/burcht, inclusief walgracht, ten noordwesten van het onderzoeksgebied en ook deze is voorzien van een bijschrift; m.n. 'Burchgravië van Aelst'. Opvallend binnen deze kaart is het voorkomen van bebouwing in de vorm van herenhuizen ten westen, ter hoogte van de huidige Burchtstraat. Deze weergave verschilt met voorgaande en volgende kaarten. De kaart van Ferraris schetst het onderzoeksgebied binnen een zone bestempeld als natte, moerassige alluviale vlakte. Echter wordt op deze kaart bebouwing binnen het onderzoeksgebied weergegeven. De Atlas der Buurtwegen schetst een ietwat gelijkvormig gebouw als op de kaart van Ferraris, maar er doet zich eveneens bebouwing voor ten (noord)westen en in het oosten. Een opmerkelijk verschil is de aanwezigheid van bruggen in het zuiden en het oosten. De zijarm rechtsonder lijkt een verbreding te kennen ten opzichte van de Ferrariskaart. Ook zichtbaar op deze kaart lijkt de restant van de motte in het noordwesten terwijl op de kaart van Ferraris deze zone weergegeven wordt in gebruik zijnde door middel van kleine tuinen en percelen. Op de Topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) wordt het studiegebied centraal binnen de Dender en diens vertakking weergegeven ten gevolge van een lichte verschuiving bij het georefereren. Aannemelijker hierbij is om de andere kaarten te volgen, die allen eenzelfde locatie weergeven. Ten oosten is de spoorlijn zichtbaar. De kaart van Popp geeft dezelfde situatie weer zoals eerder weergegeven op de Atlas der Buurtwegen met het verschil dat de spoorweg te herkennen valt in het westen. De burcht is hier tevens zichtbaar in het noordwesten. De topografische kaart van 1864-1879-1893 en 1909 zijn interessant omdat zij de veranderende waterloop en het dempen van de oude arm accuraat weergeven. Op de topografische kaart van 1864 is de rechtgetrokken Dender voor het eerst vast te stellen. De zone die zich nu ten westen ervan bevindt, lijkt nog sterk op deze zoals weergegeven bij voorgaande 19^e-eeuwse kaarten. Een volgend fragment, uit 1879 vertoont een eerste gewijzigde situatie in navolging van deze ingreep. Zo valt waar te nemen dat de bolvormige uitstulping die tot de zijarm behoorde gedempt werd. In het noordoosten, aan de overzijde van de Dender werden de bijrivieren gedempt

¹³ DE GROOTE K. 2013: *De stadswording van Aalst. Of hoe een Merovingische nederzetting uitgroeide tot een laatmiddeleeuwse stad*, M&L 32(1), jan.-feb. 2013, 4-32.

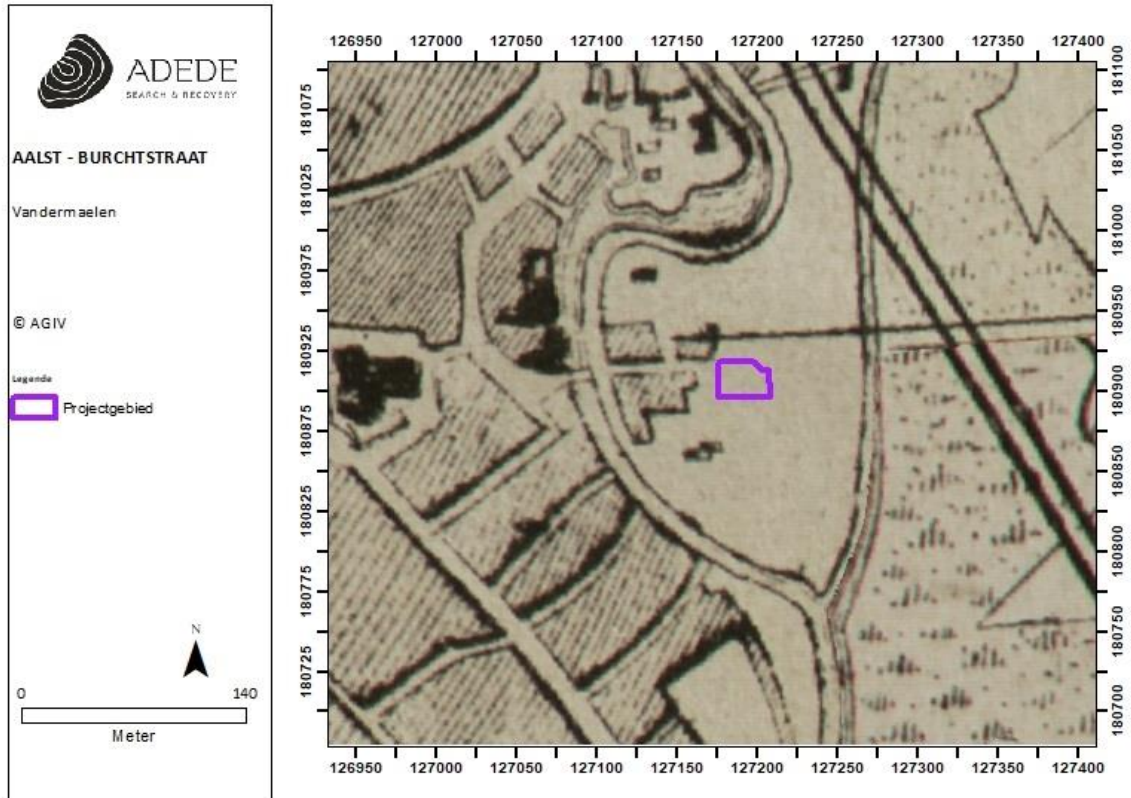
(zwarte pijl), eveneens aan de oostelijke zijde loopt er een beek parallel met de rechtgetrokken Dender (rode pijl). De daaropvolgende situatie toont de aanleg van een weg dwars door deze zone (zwarte pijl), deze weg is eveneens zichtbaar op de orthofoto uit 1971 (infra). Ook lijkt de laatste getuige van de zijarm gedempt te zijn en verhard. De zijsprongen (beekjes, lichtblauwe pijl) werden eveneens gedempt. Tussen Dender en de parallelle beek werd een weg aangelegd. Opvallend hierbij is de weergave van de zone ten zuiden van het onderzoeksgebied als natte zone. De laatste topografische kaart binnen deze vergelijking geeft ten slotte bebouwing weer binnen de zone waar zich de oude Dender en de rechtgetrokken Dender bevindt. Een tweede dwarsweg, hoewel zichtbaar op de versie uit 1893 tekent zich duidelijk af.

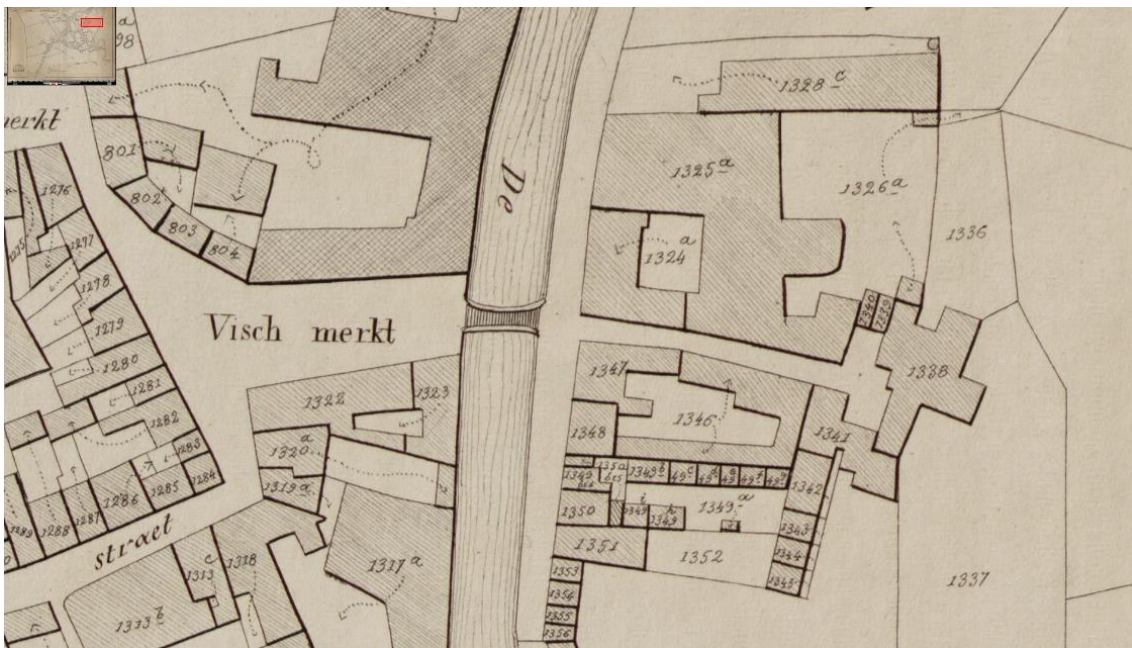
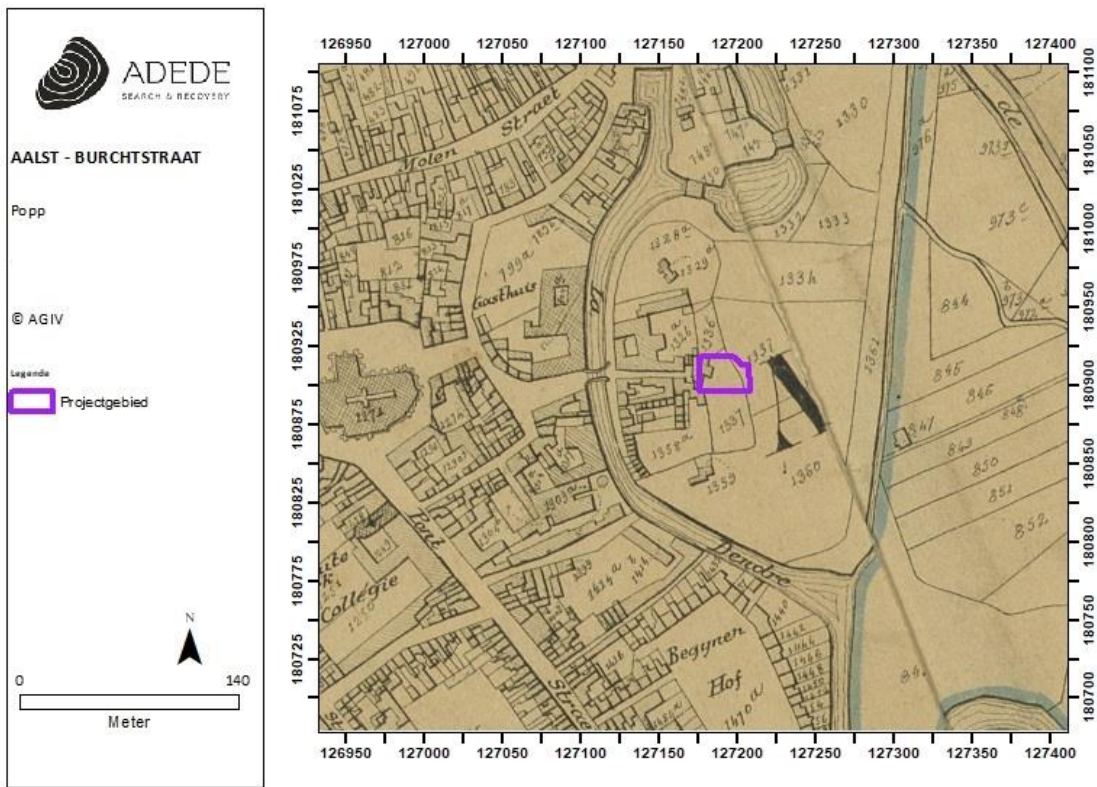
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Braun en Hogenberg

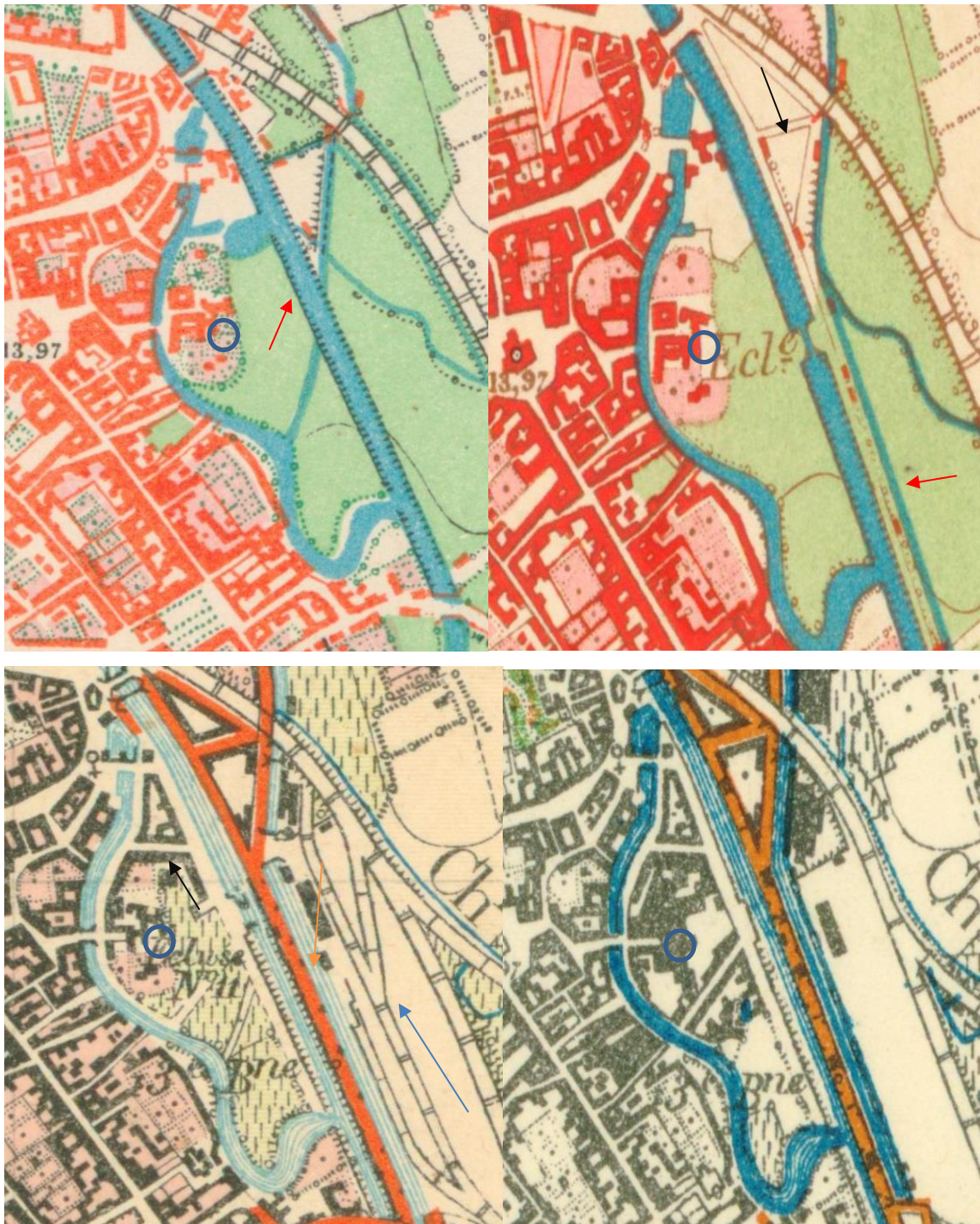
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp met detailzicht.

Figuur 17. Veranderende situatie adhv topografische kaarten van respectievelijk 1864 (linksboven) – 1879 (rechtsboven) – 1893 (linksonder) en 1909 (rechtsonder)

3.1.3 Archeologische situering

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied heeft er voorafgaand nog geen archeologisch onderzoek plaatsgevonden. In de directe en ruimere omgeving van het onderzoeksgebied zijn enkele archeologische waarden gekend die hieronder toegelicht worden.

CAI Locatie 31951

Betreft de volmiddeleeuwse motte waarvan een restant zichtbaar is op de kaart van Deventer. De motte zou vermoedelijk dateren uit 1047, restanten hiervan zijn echter niet meer bewaard¹⁴. Deze burcht van de heren van Aalst lag, tot voor het dempen en rechtekken van de Dender, op het aanpalende eilandje net ten zuiden van het eilandje waarop het onderzoeksgebied te situeren is.

CAI Locatie 30620

Tijdens opgravingen in de jaren 80 van vorige eeuw op de binnenkoer van de kunstacademie werd het Oud-Hospitaal aangetroffen. Aanvankelijk was het complex beperkt tot een kleine georiënteerde bidplaats met ziekenzaal ten Z. en een klein klooster ten N. Snelle uitbreiding vnl. door toedoen van bedrijvige priorinnen. Beheer door de religieuzen tot in 1797 en nadien door de daartoe aangestelde Commissie der Burgerlijke Godshuizen. Door de aanhoudende groei moest worden uitgezien naar een ruimer en beter aangepast gebouw; het hospitaal werd verlaten in 1899 en overgebracht naar Hertshage. De gebouwen werden afgestaan aan de stad die er het kunstonderwijs in onderbracht¹⁵. Vermeldingen van een gasthuis voor 1236, in 1241 stonden Johanna van Constantinopel en Thomas van Savoie een pand af voor de oprichting van een nieuw ziekenhuis. Talrijk versmeten botmateriaal wijst op hospitaalkerkhof, waar tot 1780 begraven werd. Binnen dit areaal werd één kuil aangetroffen waarin 8 individuen begraven waren. Onder deze begraafing werd de walgracht aangesneden. Tijdens deze opgraving werden eveneens 35 neolithische losse vondsten aangetroffen.

CAI Locatie 32315 en 2257

Tijdens een opgraving in de jaren 90 van de vorige eeuw werden getuigenissen uit verschillende periodes aangetroffen. Uit de Romeinse periode werd een brandrestengraf aangetroffen, evenals een mogelijke steiger uit de Late middeleeuwen. Daarnaast betreft het aardewerk daterende in de Metaaltijden en een muntvondst evenals twee kuilen uit de Karolingische periode. Daaropvolgend werd onder leiding van het VIOE in 2004 een opgraving uitgevoerd waarbij onder andere 3 leerlooierskuilen uit de volle middeleeuwen en 2 kuilen die mogelijk teruggaan tot de Karolingische

¹⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/31951>

¹⁵ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/30620>

periode. Kan in verband gebracht worden met de Karolingische curtis die zich op de plaats van het oud OLV hospitaal bevond (supra CAI 30620).

CAI Locatie 155432

Ter hoogte van de oude vismarkt werd in 1999 de natuurlijke loop en de oorspronkelijke oeverrand van de Dender kon op de site vastgesteld. Er werd een meter dik colluviaal pakket op de oeverrand gevonden, waarin een 15-tal protohistorische scherven werden aangetroffen. Uit de vroege middeleeuwen werd de aanwezigheid van een walgracht bevestigd, een walgracht die het Karolingische Zelfhof omringd heeft. In de 12^e eeuw vond er een eerste ophoging van het terrein plaats waarna er een tweede walgracht werd aangelegd.

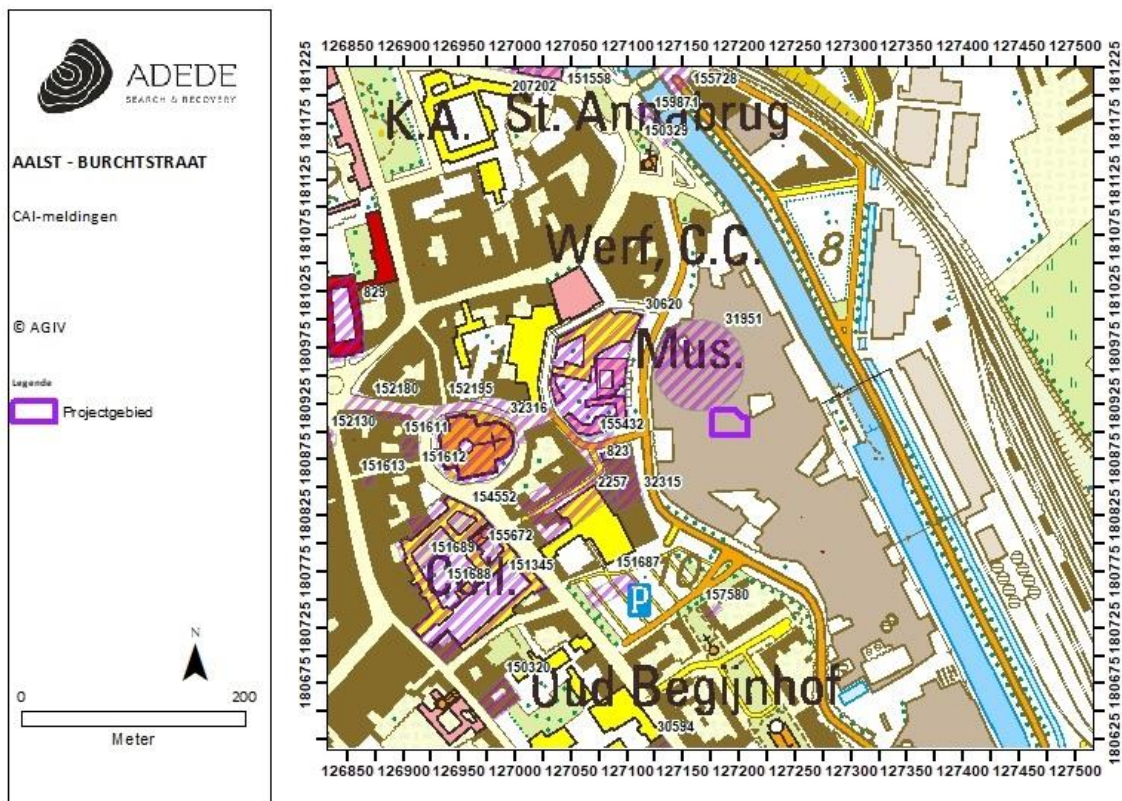
De Late middeleeuwen werden vertegenwoordigd door verschillende bouwfase. Er konden 12 looppniveaus en 5 opeenvolgende haarden onderscheiden worden. 2de bouwfase: 2 ovens, die mogelijk in verband te brengen zijn met de aanwezigheid van een stoof. Daarnaast werden restanten van een verharde weg en een leerlooierskuil gedeeltelijk opgevuld met dun en een kalkrijk pakket aangetroffen. Op het terrein werden ook 10-tallen hoornpitten gevonden die met dit ambacht in verband kunnen gebracht worden¹⁶.

CAI Locatie 159871 & 150329

N.a.v. de heraanleg van het Werfplein voerde SOLVA in 2011 in opdracht van de Stad Aalst een archeologische opgraving uit ter hoogte van de Werfkapel. De naam 'de Werf' duikt in de historische bronnen voor het eerst op in 1298 als 'de werft' en verwijst naar het voorkomen van loskades op deze locatie, aan de rand van de middeleeuwse stadskern. Het onderzoek leverde een boeiend inzicht in het ontstaan en de evolutie van de bewoning, die tussen WOI en WOII wanneer een openbaar plein aangelegd wordt. Het huizenblok wordt doorsneden door de Bisschopsstraat, die zijn oorsprong reeds voor de oprichting van de eerste huizen had. Het oudste straatniveau dateert uit de 14de eeuw. De zuidzijde van de Bisschopsstraat situeerde zich tot in de 14de eeuw in de bedding van de Dender of was op zijn minst onbewoonbaar overstromingsgebied. In deze zone van het opgravingsareaal konden tussen 1300 en 1625 3 fasen van landwinning op de Dender vastgesteld worden. De oudste dempingsfase is te dateren in de 14de eeuw, een tweede fase volgde in de 15de eeuw en een laatste fase tenslotte in het eerste kwart van de 17de eeuw. De oudste bewoningssporen zijn voor de grote stadsbrand van 1360 te dateren. Hoewel het telkens om fragmentarische resten gaat, kon geconcludeerd worden dat hier in de 14de eeuw reeds bewoning was en dat er op deze locatie aan de

¹⁶ DE GROOTE, 1999, pp. 53-56

rand van de stad ambachtelijke activiteiten plaats vonden. Verschillende cirkelvormige ovens zijn immers in verband te brengen met zoutziederijen. Deze activiteiten vonden zeker plaats vanaf de 15de eeuw, mogelijk reeds vanaf de 14de eeuw. Op basis van historische bronnen kon afgeleid worden dat deze activiteiten doorliepen tot in de 19de eeuw. Na de brand van 1360 werd het terrein heringericht. De meeste woningen bevonden zich slechts gedeeltelijk binnen de begrenzing van de opgravingsput en konden bijgevolg slechts gedeeltelijk onderzocht worden. Slechts in 1 geval kon de bewoningsgeschiedenis tot 1940 volledig gereconstrueerd worden¹⁷.

Figuur 18. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

3.2 Bodemopbouw en gaafheid

Het onderzoeksterrein was volledig verstoord, waardoor er geen sprake is van een intacte bodemopbouw of gaafheid van de bodem. Het bodemtype valt het best te beschrijven als "OB", zijnde

¹⁷ DE MAEYER et al, 2013

een kunstmatige, antropogene bodem, waarbij het bodemprofiel door ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd is. Dit stemt tevens overeen met wat op de bodemtypekaart van Vlaanderen wordt weergegeven. In de bodemopbouw kan men twee verschillende lagen waarnemen, de eerste laag bestaat uit de vloerplaat uit beton, gevolgd door een plastic beschermingsdoek en aangevoerd stabiliserend zand. Deze laag is ca. 35 tot 40cm dik en bevindt zich bovenop een tweede antropogene laag bestaande uit een lemige kleibodem, waarin duidelijke reductieprocessen zichtbaar zijn, maar die tevens sterk vermengd is met baksteengruis, puin, cement, allerlei soorten bouwmaterialen.

Een tweede profiel langsheen de noordzijde van het projectgebied, toont aan hoe de fundering van de muren tot minimaal 40cm onder het vloerniveau gaan en daar bestaan uit bakstenen met wit-grijze cement. Onder deze fundering treft men een zwarte band (ca. 5-8cm) aan bestaande uit zand, vermengd met steengruis. De onderste laag vertoont sterke gelijkenissen met de profielkolom aan westelijke zijde, waar er een lemige kleibodem aanwezig is verstoord door bouwmaterialen. De reductie is hier pas zichtbaar op een dieper niveau, startend vanaf ca. 80cm diepte.

Figuur 19 Boven: Profielkolom N-zijde; Onder: Profielkolom W-zijde

3.3 Beschrijving archeologische site

Tijdens het veldwerk werd geen archeologische site aangetroffen. Er werd in totaliteit 446m² van het projectgebied (675m²) onderzocht. Een aaneengesloten oppervlak van 406m² werd afgegraven en additioneel werd een sleuf van ca. 40m² eveneens afgegraven. In het overige gedeelte van het projectgebied werd niet gegraven, waardoor archeologische werfbegeleiding hier niet noodzakelijk was.

Figuur 20 B: Overzichtsfoto aangelegd opgravingsvlak; O: Overzichtsfoto aangelegd opgravingsvlak

Er werden geen sporen noch vondsten aangetroffen tijdens het veldwerk. Aan de oostelijke zijde van het projectgebied werden ingemetselde rioleringen vastgesteld en een beerput, deze behoorden echter toe aan een oudere bouwfase van het huidige gebouw en waren bovendien nog steeds in gebruik. De aanwezigheid van rioleringen en de beerput maakten echter duidelijk dat de verstoring van het bodemarchief dieper gaat dan de bestaande vloerplaat. De riolering had een breedte van 82cm en liep in het midden tussen 2 palen. De riolering liep over een diepte van ca. 1m à 1,2m. De beerput had een breedte van 2,4m en was 5m lang. Aan de achterste muur van de beerput bevond zich een structuur in beton en funderingen, met aansluitend een ingemetselde kabelgoot van ca. 1m breed met koperen kabels, ca. 1 duim dik.

Figuur 21 Ingemetselde riolering

Figuur 22 L: zicht op beerput; R: zicht op kabelgoot

Centraal gelegen op het terrein was er voornamelijk verstoring aanwezig in de vorm van gewapende betonnen pijlers, alsook enkele bakstenen constructies dewelke zich bovenop een gewapende betonlaag bevonden en bijgevolg als recent kunnen worden beschouwd.

3.4 De archeologische vondsten

Er zijn gedurende het onderzoek geen vondsten aangetroffen in het onderzoeksgebied.

3.5 Datering en interpretatie van de archeologische site

Gezien het projectgebied volledig verstoord was en er geen sporen werden aangetroffen, buiten recente verstoringen zoals betonnenpijlers, rioleringen en een beerput, kan men concluderen dat er geen site aanwezig is. De mogelijkheid bestaat dat ooit een site aanwezig was, en deze vernietigd is door de aanleg van de aanwezige gebouwen, hier werd echter geen enkel spoor van teruggevonden.

3.6 Synthese

De beperkte leesbaarheid van het vlak door verstoringen, het ontbreken van sporen en vondsten maakt dat het inzicht op de site eerder beperkt is.

4 Onderzoeksvragen

- *Zijn er restanten aanwezig die getuigen van de nabijgelegen motte/burcht?*

Neen.

- *Zijn er restanten aanwezig behorende tot artisanale activiteiten gelieerd aan het gebruik van deze motte?*

Neen.

- *Zijn er resten aanwezig van voorgaande bebouwing?*

Ja, er werden restanten van rioleringen aangetroffen, alsook een beerput toebehorende aan een oudere fase van de fabrieksgebouwen van Tereos.

- *Waaruit bestaan deze resten?*

De aanwezige resten van het fabrieksgebouw bestaan voornamelijk uit baksteen met mortel, alsook funderingen en pijlers in gewapend beton.

- *Wat is hun exacte ligging, opbouw en bewaringstoestand?*

De funderings- en rioleringsresten van het fabrieksgebouw bevinden zich uitsluitend aan de westelijke zijde van het onderzoeksgebied. In de overige delen werden geen resten meer aangetroffen. De funderingen zijn opgebouwd uit gewapend beton, de riolering en beerput zijn opgebouwd uit baksteen.

- *Zijn er opvallende bouwkundige kenmerken?*

Neen.

- *Is er een complexe verticale stratigrafie? Wat is de afbakening in 4 dimensies?*

Neen, n.v.t.

5 Samenvatting

De initiatiefnemer plant aan de Burchtstraat te Aalst de sloop van de bestaande bebouwing en de aanleg van een nieuwbouw voor de installatie van een nieuwe glutendroger.

Voorafgaand werd een archeologienota met ID 5834 opgemaakt, waarbij een bureauonderzoek werd uitgevoerd en het potentieel op aanwezigheid van archeologische waarden binnen het projectgebied als voldoende hoog ingeschat om vervolgonderzoek te verantwoorden.

Met het oog op efficiënt inzetten van middelen werd een werfbegeleiding geadviseerd. Dit wordt voornamelijk verantwoord door het technisch moeilijke karakter van uitvoering, met name het uitbreken van funderingen in de onmiddellijke nabijheid van mandelige muren en de hoge grondwaterstand binnen het projectgebied.

Er werd een werkzone opgegraven in een aaneengesloten oppervlak van 406m², met additioneel een sleuf van ca. 40m² eveneens afgegraven. Er werden geen sporen noch vondsten aangetroffen tijdens het veldwerk. Aan de oostelijke zijde van het projectgebied werden ingemetselde rioleringen vastgesteld en een beerput, deze behoorden echter toe aan een oudere bouwphase van het huidige gebouw en waren bovendien nog steeds in gebruik. De aanwezigheid van rioleringen en de beerput maakten echter duidelijk dat de verstoring van het bodemarchief dieper gaat dan de bestaande vloerplaat. Centraal gelegen op het terrein was er voornamelijk verstoring aanwezig in de vorm van gewapende betonnen pijlers, alsook enkele bakstenen constructies dewelke zich bovenop een gewapende betonlaag bevonden en bijgevolg als recent kunnen worden beschouwd.

Het algemene beeld dat verkregen is, toont aan dat het terrein volledig verstoord is daar waar de bodemingrepen onder het maaiveld zullen reiken. Er konden geen sporen worden vastgesteld bij het verwijderen van de bestaande vloerplaat en funderingen. Daar geen sporen en artefacten werden aangetroffen dient geen verder onderzoek te worden uitgevoerd.

6 Bibliografie

- Bogemans F., 2005. *Legende overzichtskartaart Quartairgeologie Vlaanderen*, Brussel: Vrije Universiteit Brussel in opdracht van Vlaamse Overheid Dienst Leefmilieu, Natuur en Energie.
- CALLEBAUT D. 1981, Het Oud Kasteel te Petegem I. De Karolingische curtis en haar ontwikkeling tot de XIde eeuw, *Archaeologia Belgica* 237, Brussel.
- DE GROOTE K. 1988, Erpe (Archeologische Inventaris Vlaanderen X), Gent.
- DE GROOTE K. 2000, Van prestedelijke nederzetting tot omwalde stad. Archeologie van de Aalsterse stadsontwikkeling, in *Het Land van Aalst*, jg. LII-2, 234-252.
- DE GROOTE K. 2013, De stadswording van Aalst. Of hoe een Merovingische nederzetting uitgroeide tot een laatmiddeleeuwse stad, in *Monumenten, Landschappen en archeologie*, jg. 32, nr. 1, 4-32.
- DE GROOTE K & MOENS J. 1995, De oudste stadsversterking van Aalst (prov. Oost-Vlaanderen), in *Archeologie in Vlaanderen*, jg. IV-1994, 138-141.
- DE GROOTE K. & MOENS J. 2007, Buiten de Kapellepoort van de stad Aalst. Archeologisch onderzoek in de Albert Liénartstraat (O.-VI.), in *Archaeologia Mediaevalis*, jg. 30, 44-45.
- DE GROOTE K., AMEELS V., MOENS J. EN DEBONNE V. 2010, Archeologisch onderzoek te Aalst-SintJozefscollege (prov. Oost-Vlaanderen) 2009-2010 (Intern Rapport VIOE), Brussel.
- DE MAEYER, W., VAN CAUWENBERGH S., KLINKENBORG S., Taelman E. & Chérreté B. 2013, Aalst Werfplein. Onderzoek van een middeleeuwse woonwijk. SOLVA Archeologie rapport 23.
- JANSSENS D., VAN WETTER S., 2017, Archeologienota Burchtstraat te Aalst (Oost-Vlaanderen), ADEDE rapport 205.
- Vandeputte O., Gids voor Vlaanderen. *Toeristische en culturele gids voor alle steden en dorpen in Vlaanderen*, Lannoo Uitgeverij, Tielt, 2007.
- Van Ranst E. & Sys C., *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor Bodemkunde, Gent, 2000.

Online bronnen:

- <http://www.aalst.be/default.asp?siteid=15&rubriekid=1092&artikelid=7329>
- http://www.thesis.net/aalst_mobiliteit/aalst_mobiliteit_hfst_1.htm
- <https://inventaris.onroerendergoed.be/>

- http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf
- <https://cai.onroenderfgoed.be>
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/86/Plattegrond_Aalst_Guicciardini_1581.jpg
- <http://www.dender.be/thema/historiek/een-rivier-met-een-geschiedenis>
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Plundering_van_Aalst
- <http://www.geopunt.be/>
- <https://dov.vlaanderen.be/>

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op orthofoto 2017	- 16 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 18 -
Figuur 3. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 18 -
Figuur 4. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 19 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 20 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 20 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 21 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 21 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 22 -
Figuur 10. Stadsplattegrond van Aalst met zicht op de versterkingen.	- 24 -
Figuur 11. De Plundering van Aalst, door Frans Hogenberg.	- 25 -
Figuur 12. Historische foto's.....	- 27 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Braun en Hogenberg.....	- 29 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 30 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 30 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp met detailzicht.....	- 31 -
Figuur 17. Veranderende situatie adhv topografische kaarten van respectievelijk 1864 (linksboven) – 1879 (rechtsboven) – 1893 (linksonder) en 1909 (rechtsonder)	- 32 -
Figuur 18. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 35 -
Figuur 19 Boven: Profielkolom N-zijde; Onder: Profielkolom W-zijde.....	- 37 -
Figuur 20 B: Overzichtsfoto aangelegd opgravingsvlak; O: Overzichtsfoto aangelegd opgravingsvlak... 38 -	-
Figuur 21 Ingemetselde riolering	- 39 -
Figuur 22 L: zicht op beerput; R: zicht op kabelgoot.....	- 40 -

8 Fotolijst

N°	Spoor/Sporen	WP	Vlak	Windrichting	Aard	Omschrijving/extra info	
					Vlak	Profiel	
0001	PR1		1	1 W		X	
0002	OV		1	1 Z	X		
0003	OV		1	1 W	X		
0004	PR2		1	1 N		X	
0005	PR3		1	1 O		X	